

ITXASPERRI

Ibilaldi atsegina da, haranaren ikuspegia, haritzen eta pagoen arteko bideak, eta Itxasperi tenplu erromanikoaren xarma konbinatzen dituena.

D: 5,1 km - Zailtasuna: erraza - Zirkularra.

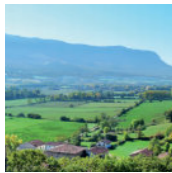
Es un agradable paseo, que combina las vistas del valle, los caminos entre robles y hayedos, y el encanto del templo románico de Itxasperi.

D: 5,1 Km - Dificultad: fácil - Circular.

1 ITXASPERRIKO SANTIAGO. Autoa tenpluaren ondoan utziko dugu. Baseliza Donejakue Bidearen trazadura zaharraren ondoan dago.

SANTIAGO DE ITXASPERRI. Aparcaremos el coche junto al templo. La ermita está situada junto al antiguo trazado del Camino de Santiago.

2 HARANA. Igoerari ekingo diogu, haranaren ikuspegi ez eta atzean dagoen Beriain (San Donato) mendien silueta bikainaz gozatzeko.

EL VALLE. Iniciamos la subida para disfrutar de las vistas del valle y de la imponente silueta al fondo del monte Berian (San Donato).

3 MENDI BIDEAK ETA BASOAK. Bidea behar bezala seinalizatuta dago, eta mendien eta haritzek eta pagoz beteriko baso trinkoen artean eramanango gaitu.

SENDAS Y BOSQUES. Convenientemente señalizada, la senda discurre entre montañas y densos bosques de hayas y robles.

4 EGIARRETA. Amaierako zatiak Egiarretako herrira hurbilduko gaitu, eta bertako iturri ederrean freskatu ahalko gara, garbitegi zaharra aurrean dugula.

EGIARRETA. El tramo final nos acerca hasta la localidad de Egiarreta donde podremos refrescarnos en su hermosa fuente a la vista del antiguo lavadero.

XIII. mendean, Gaztelak Araba eta Gipuzkoa konkistatu zituen, eta Arakil mugako lurralde bilakatu zen. Ondorioz, etengabe zegoen gatazkan, eta mugaren bestaldeko bidelapurten erasoen eta harrapaketen mende. Despopulazioa geldiarazteko, Nafarroako erregeek haraneko biztanleak gune gotortuagoetan bil zitezten bultzatu zituen eta, horregatik, udalerriri txiki asko hutsik geratu ziren. Arakilen kasuan, 30 herri izatek 15 izatera igaro zen. Orain larreen eta basoen erdian bakar-bakarrik dagoen Itxasperi, biztanlerik gabe geratutako herri horietako baten eliza da, hain zuzen ere. En el siglo XIII Castilla conquistó Álava y Guipúzcoa, convirtiéndose Arakil en tierra fronteriza, lo que conllevó continuos conflictos y el acoso y saqueo de bandidos procedentes del otro lado de la frontera. Para frenar el despoblamiento, los reyes navarros favorecieron el reagrupamiento de los habitantes del valle en aquellos núcleos más fortificados, lo que supuso el abandono de muchas pequeñas localidades, pasando Arakil de tener cerca de 30 pueblos a tan solo 15. Itxasperi es precisamente la iglesia de uno de esos despoblados, ahora solitaria en medio de prados y bosques.

IBILBIDE ALTERNATIBOA. Ibilbide laburragoa egin dezakegu basoetatik larreetara joanda.

RUTA ALTERNATIVA. Podemos hacer un recorrido más corto saliendo de los bosques para atravesar los prados.

Itxasperrik ibilgailuak aparkatzeko prestatutako gune bat dauka, baita komunak, piknik gunea eta haurrak jolasteko leku bat ere. Itxasperi dispone de una zona acondicionada de aparcamiento, aseos, merendero y recinto de juego para niños.

Arakil

AIZKORBE

ERROTZ

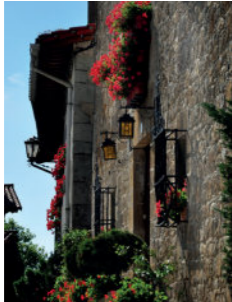
IHABAR

URRITZOLA

EGIARRETA

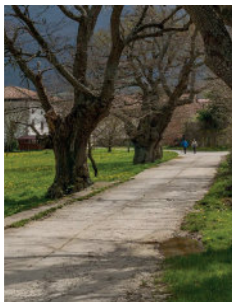
ETXARREN

IZURDIAGA

HIRIBERRI-VILLANUEVA

EKAI

ETXEBERRI

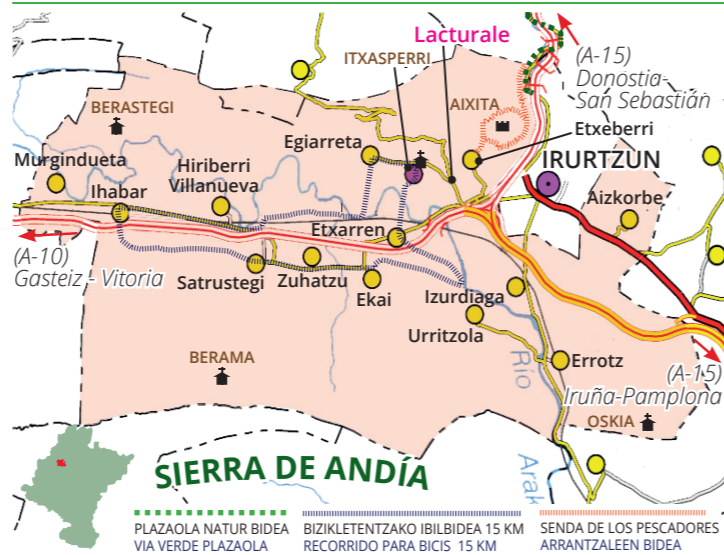
SATRUSTEGI

ZUHATZU

Arakilgo MAPA de Arakil

Arakil, Aralar eta Andía mendilerroen artean kokaturiko harana da, eta alde batera eta bestera Bi Haizpeak eta Oskiako haitzartea ditu. Komunikazio bikaina du Iruñearekin, Arabarekin eta Gipuzkoarekin, eta naturaz gozatzeko ingurune paregabe dago kokatuta. Arakil es un valle situado entre las sierras de Aralar y Andía, y franqueado por las Dos Hermanas y el paso de Oskia. Además, está muy bien comunicado con Pamplona, Álava y Gipuzkoa, y dispone de un entorno privilegiado para disfrutar de la naturaleza.

- 1 BIAIZPE.** Bi mendi harritsu izugarri, Arakilgo haranera sartzeko ate. Bietako baten gailurrean Aixitako gazteluaren arrastoak aurkituko ditugu. **DOS HERMANAS.** Son dos enormes peñas rocosas, puerta de acceso al valle. En la cima de una de ellas, encontraremos los restos del Castillo de Aixita.
- 2 MENDI BIDEAK.** Seinalezaturiko hamaika bide daude; horien artean, nabarmentzekoak dira Urbarangoa, Arrantzaleen Bidea eta Aixitako gaztelurako igoera. **SENDEROS.** Hay numerosos senderos señalizados, entre los que destacan el de Aixita, la senda de los pescadores y la subida al castillo de Aixita.
- 3 SATRUSTEGI MENDILERROA:** hemendik haran osoa menderatzen da. Bertara igotzeko ibilbide gogorrak badira ere, ikuspegi zoragarriak daude. Merezi du!! **SIERRA DE SATRUSTEGI.** Imponente sierra que domina todo el valle. Con recorridos exigentes ofrece vistas espectaculares. ¡Merece la pena!
- 4 ERRETAULA** nagusia, Egiarretako San Antonio Abad parrokiakoa. XVI. mendeko eliza errenazentista, 2011n zaharberritua eta interes kulturalerako ondare izendatua. **RETABLO** mayor de la parroquia de San Antonio Abad de Egiarreta: renacentista del s. XVI, restaurado en el 2011 y declarado bien de interés cultural.

Bideak eta bidegileak / Caminos y caminantes

Arakilgo haranaren **kokapen paregabea** dela eta, hainbat jenderen pasabide izan da historian: erromatarak izan ziren lehenak, Astorga eta Bordele lotzen zituen galtzadarekin; ondoren, Donejakue Bidearen trazadura nagusia izan zen, gero hegoaldera desbideratu zena. Gaur egun primeran komunikaturiko harana da, Arakil ibaiaren inguruan. Ondo zaintutako herririkak ikusiko ditugu, armarridun etxeekin, zaharberrituriko garbitegiekin, ermitekin... eta konexio errazak dituzte elkarren artean, bizikletaz edo oinez joateko.

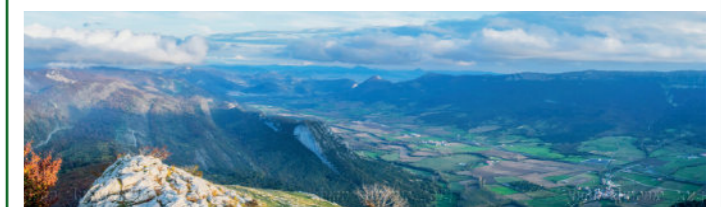
La **situación privilegiada** del valle lo convirtió a lo largo de su historia en un lugar de paso: llegaron los romanos con su calzada que unía Astorga y Burdeos, después se convirtió en el principal trazado del Camino de Santiago y hoy en día es el ferrocarril y los coches los que discurren junto al río Arakil. Pequeños pueblos, bien conservados, con casas blasonadas, lavaderos recuperados, ermitas, etc. salpican el valle, bien conectados para recorrerlos en bicicleta o a pie.

Itxasperrri, XIII. mendeko **eraikin erromanikoa**, monumentu artistiko izendatua, bere harrizko edertasunari simbolismo itzela batzen zaio, XX. mendearen hasierara arte haraneko batzar nagusiak biltzen ziren leku historikoa baita. Tradizioz, Santiago Egunean, haraneko familiak bertan biltzen dira Haranaren Eguna ospatu, dantza egin, bazkaldu eta musikaz gozatzeko. Itxasperrri, **edificio románico** del S.XIII, declarado monumento artístico, une a su belleza pétrea el simbolismo de ser el lugar histórico de reunión de la junta del Valle hasta bien entrado el s. XX. En el día de Santiago, es tradición que las familias del valle se reúnan allí para celebrar el día del Valle con bailes y almuerzo.

Establecimientos de ARAKILgo Establezimenduak

Herria Localidad	Izena - Nombre	Web / mail	Tif.
TURISMORAKO LANDA APARTAMENTUAK - APARTAMENTOS			
URRITZOLA	P APTO. TXASTARENA I -II	balenciagam@hotmail.com www.txastarena.com	948 500818 651 596190
ZUHATZU EGIARRETA	P APTO. CASA LOPERENA ABARRA I-II-III	info@casaloperena.com abarraegi@gmail.com www.apartamentosabarra.com	629 411041 659 391742
LANDETXE OSOA - CASA RURAL VIVIENDA			
EGIARRETA	ZARRANZ	ruralzarranz@yahoo.es	626 268547
ETXARREN	JUANSERENA	info@juanserena.com www.juanserena.com	609 225653
SATRUSTEGI	ZUBIARENA	info@casazubiarena.com www.casazubiarena.com	948 600093 629 947698
LANDETXE LOGELAK - CASA RURAL POR HABITACIONES			
ERROTZ	OSKIA	j.marcin@terra.es	948 500900 618 843859
HIRIBERRI - VILLANUEVA	IRIGOIEN ETXEA	irigoien2@hotmail.com www.irigoien.galeon.com	948 600102
LANDA TURISMOKO ETXEBIZITZA - VIVIENDA TURÍSTICA RURAL			
HIRIBERRI - VILLANUEVA	P MARTINBERIKA	casamartinberika@gmail.com www.casamartinberika.com	948 143558
HIRIBERRI	CASA ARAKIL	pamplonanet@gmail.com	675 544867
VILLANUEVA			
JATETXEAK - RESTAURANTES			
ERROTZ	OSKIA		948 600661 619 866107
ETXARREN	IRATZAR	iratzar@gmail.com	948 600166
EKINTZAK eta ARTISAUAK - ACTIVIDADES y ARTESANOS			
IZURDIAGA	FORJAS BRUN	forjasbrun@telefonica.net www.forjasbrun.es	948 500176 666 530728
IZURDIAGA	P PENDIENTE DE TI	maeslur@hotmail.com	948 500282 666 292762
ETXEBERRI	P LACTURALE	visitas@lacturale.com	948 600449

P Plazaola Partzuergo Turistikoari atxikitutako establezimenduak Establecimientos pertenecientes al Consorcio Turístico del Plazaola

PARTZUERGO TURISTIKOIA

PLAZAOLA

CONSORCIO TURÍSTICO